

agendum, nisi ab altero quopiam prohibeantur; atque adeo non sui juris ac arbitrii sunt, sed mancipiorum instar. Rationalis autem natura potestatem habet, ut vel cedat appetitui vel non cedat, sed eam superet. Idque ostendit ipsa natura, cum vitæ cupiditas rationi cedit, etsi naturæ penitus insita est. Hanc enim multi ratione duce vincentes, sponte mortem adierunt; cibique, ac somni reliquorumque abjecto appetitu, naturam egerant libera ratione, non se ab ea agi passi sunt. Utigitur naturalis appetitus naturæ omni sensibili inest, sic et arbitrii libertas, omni rationali naturæ. Quidquid enim est, rationale omnino et liberum est; atque in hoc positum, quod esse ad imaginem Dei dicimur. Est ergo naturalis voluntas, rationalis et libera appetendi vis ac motus. Quæ autem voluntati subjecta sunt ad appetendum, ea iudicii voluntates et appetitus dicuntur. Nam cum animus sit liber, arbitrato suo ad eorum usum fertur. **521** Hæc porro sunt, ut comedere, et non comedere; bibere, et non bibere; ambulare, et non ambulare; nubere, et non nubere, aliaque et ipsa possumus, quæque iis contraria sunt.

Ἄ μὴ ὑφ' ἐτέρου κωλυθῆ¹. Διὸ οὐκ αὐτεξουσία εἰσιν, ἀλλ' ὑπεξουσία· ἡ δὲ λογικὴ φύσις ἐξουσίαν ἔχει ὑποκύψαι τῇ φυσικῇ ὀρέξει, καὶ μὴ ὑποκύψαι, ἀλλὰ νικῆσαι· καὶ δηλοῖ ἡ φύσις, ζωῆς ἐφεσις φυσικὴ οὖσα, καὶ ὑποκύπτουσα τῷ λόγῳ· πολλοὶ γὰρ ταύτην τῷ ἡγεμόνι «λόγῳ νικήσαντες, ἐκουσίως ἐχώρησαν πρὸς τὸν θάνατον, καὶ τροφῆς βρεξιν ἀπεβάλλοντο, καὶ ὕπνου, καὶ τῶν λοιπῶν, ἀγοντες τὴν φύσιν τῷ αὐτεξουσίῳ λόγῳ, οὐχ ὑπ' αὐτῆς ἄγόμενοι· ὡσπερ οὖν ἡ φυσικὴ ὀρεξις πάσῃ αἰσθητικῇ φύσει ἐγκρατεῖται, οὕτως ἡ αὐτεξουσιότης πάσῃ λογικῇ φύσει ἐγκρατεῖται. Πᾶν γὰρ λογικὸν αὐτεξουσίον· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ. Θέλῃσις οὖν ἐστὶ φυσικὴ, ἡ λογικὴ καὶ αὐτεξουσίας ὀρεκτικὴ δύναμις τε καὶ κίνησις· τὰ δὲ τῇ θελήσει ὑποκείμενα, ὧν ἐφίεται ἡ θέλησις, λέγονται θελήματα γνωμικά· οικεῖα γὰρ γνώμη, ὁρμῆ πρὸς τὴν τούτων χρῆσιν ὁ νοῦς, αὐτεξουσίας ὧν. Ταῦτα δὲ εἰσιν· οἶον, φαγεῖν, καὶ μὴ φαγεῖν· πιεῖν, καὶ μὴ πιεῖν· ἰδεῖν, καὶ μὴ ἰδεῖν· γῆμαι, καὶ μὴ γῆμαι· καὶ τὰ τοιαῦτα, ἅτινα ἐφ' ἡμῖν εἰσιν· ἅτινα καὶ αὐτὰ δυνάμεθα, καὶ τὰ ἀντικείμενα αὐτοῖς.

VARIÆ LECTIONES.
¹ Edit. κωλυθεῖν. ² R. 1 ἡγεμονικῶ. ³ Edit. ὑπὸ ταύτης.

IN DISSERTATIONEM CONTRA ACEPHALOS ADMONITIO.

Præter dissertationem contra Jacobitas, seu Monophysitas, quæ in hoc priore nostro volumine excusa est, breviorē noster auctor hanc alteram *De natura composita* scripsit adversus ejusdem hæresis professores, qui alio etiam nomine *Acephali* tunc temporis appellabantur; quemadmodum explicuimus in adnotationibus ad librum *De hæresibus*. Hæc quidem Græcè Latineque in Basileensi postrema editione prodiit, ut verò castigatior rursum exiret, Græca contuli cum codicibus Regio 2926 et altero bibliothecæ collegii Parisiensis soc. Jesu.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΣΥΝΘΕΤΟΥ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑ ΑΚΕΦΑΛΩΝ.

S. JOANNIS DAMASCENI DE NATURA COMPOSITA CONTRA ACEPHALOS.

1. Ex diversis naturis natura una composita exsurgit, quando post naturarum conjunctionem diversum quid ab unitis naturis efficitur: atque id
 α'. Μία φύσις σύνθετος ἐκ διαφόρων φύσεων γίνεται, ὅταν ἐνωμένων φύσεων, ἑτερόν τι παρὰ τὰς ἐνωθείσας φύσεις ἀποτελεσθῆ· καὶ τὸ ἀποτελούμενον δὲ,

οὔτε τοῦτο κυρίως ἔστιν, οὔτε λέγεται, οὔτε τοῦτο, ἀλλ' ἕτερον· οἷον, ἀπὸ τῶν τεσσάρων στοιχείων, πυρὸς λέγω, καὶ ἀέρος, καὶ ὕδατος, καὶ γῆς συνίσταται τὸ σῶμα, ἐνουμένων τῶν τεσσάρων, καὶ συγκιρναμένων· καὶ τὸ ἀποτελούμενον σῶμα, οὔτε πῦρ ἔστιν, οὔτε λέγεται, οὔτε ἀήρ, οὔτε ὕδωρ, οὔτε γῆ· ἀλλ' ἐκ τούτων ἕτερόν τι παρὰ ταῦτα ἔστιν. Ὁμοίως καὶ ἀπὸ ἵππου καὶ ὄνου γίνεται ἡμίονος· καὶ οὔτε ἵππος ἔστιν, οὔτε ὄνος, οὔτε λέγεται, ἀλλ' ἕτερόν τι παρὰ ταῦτα. Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἐκ θεότητος ὡν καὶ ἀνθρωπότητος, καὶ ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι, καὶ Θεός ἐστι καὶ λέγεται τέλειος, καὶ ἄνθρωπος τέλειος, καὶ ὅλος Θεός, καὶ ὅλος ἄνθρωπος· ὅπερ ἐπὶ τῆς συνθέτου φύσεως οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. Οὐ γὰρ ὅλον τὸ σῶμα πῦρ ἔστιν, οὐδ' ὅλον ἀήρ· ὁμοίως οὔτε γῆ, οὔτε ὕδωρ· οὔτε ὅλη ἡ ἡμίονος ἵππος ἔστιν, οὔτε ὅλη ὄνος, οὔτε τέλειος ἵππος, οὔτε τέλειος ὄνος. Ὁ δὲ Χριστός, ὡς εἶπον, τέλειός ἐστι Θεός καὶ τέλειος ἄνθρωπος· καὶ ὅλος Θεός καὶ ὅλος ἄνθρωπος· διὸ οὐ μία ἐστὶ σύνθετος φύσις, ἀλλὰ μία ὑπόστασις ἐν δυσὶ φύσεσι γνωριζομένη· καὶ δύο φύσεις ἐν μιᾷ συνθέτῳ ὑποστάσει.

Non est igitur una composita natura, sed una in naturis duabus existens **522** persona; duæ item naturæ in una composita persona.

β'. Ἐρωτήσωμεν τοίνυν αὐτοὺς αἰρετικούς· Ἐκ δύο φύσεων τὸν Χριστὸν λέγοντες, ποίων φύσεων λέγετε; Ἐροῦσιν οὖν· Ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος. Εἶτα εἶπωμεν· Καὶ πῶς ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι λέγοντες τὸν Χριστὸν, οὐ λέγετε αὐτὸν ἐν δύο φύσεσιν; Οὐ γὰρ δύνανται εἰπεῖν μὴ εἶναι τὸν Χριστὸν ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι. Πάλιν ἐρωτήσωμεν αὐτούς· Μία φύσις σύνθετος ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ, ἢ δύο; Καὶ ἐροῦσι, Μία σύνθετος. Εἶτα λέγομεν· Τὸ ἀπλοῦν καὶ τὸ σύνθετον, ὁμοούσιον ἔστι; καὶ οὐ δύνανται εἰπεῖν, ὅτι ὁμοούσιά εἰσι τὸ ἀπλοῦν καὶ τὸ σύνθετον. Εἶτα λέγομεν· Ἐὰν οὖν συνθέτου φύσεώς ἐστὶν ὁ Χριστός μίας, ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, οὐκ ἔστιν ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ· ὁ γὰρ Πατήρ οὐκ ἔστι συνθέτου φύσεως ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, ἀλλ' ἀπλῆς. Ἀλλ' οὐδὲ τῇ Μητρὶ ἔσται ὁμοούσιος· οὐδὲ γὰρ ἡ Μήτηρ ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος ἐστὶ συνθεθειμένη. Ἡμεῖς δὲ τὸν Χριστὸν μίαν ὑπόστασιν ἐν δυσὶ φύσεσι λέγοντες, ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι, κατὰ μὲν τὴν θεότητα, φημέν αὐτὸν ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ· κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα, τῇ Μητρὶ ὁμοούσιον· καὶ οὔτε διαιροῦμεν αὐτὸν μίαν ὑπόστασιν λέγοντες, οὔτε συγχέομεν, δύο φύσεις ἡνωμένας ὁμολογούντες.

late, asseveramus, hunc Patri consubstantialem secundum divinitatem dicimus, matri vero consubstantialem secundum humanitatem. Nec ipsum dividimus, qui eum unam personam esse prædicamus: nec rursus confundimus, cum duas naturas

καὶ πάλιν λέγομεν οὕτως· Εἰ μία φύσις τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, μία δὲ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Χριστοῦ, μία φύσις ἔσται τοῦ Πατρὸς καὶ τῆς σαρκὸς

A quod efficitur, neque hoc proprie est et dicitur, neque istud, verum aliud quidpiam. V. gr., ex quatuor elementis, puta ex igne, aere, aqua et terra inter se conjunctis permistisque corpus conflatur, corpusque illud quod efficitur, neque ignis est, aut dicitur, neque aer, neque aqua, neque terra; sed ex his aliud quiddam ac diversum. Consimili modo ex equo et asino gignitur mulus, qui tamen neque equus, neque asinus est ac dicitur, sed aliud quiddam ab his diversum. At, vero Dominus noster Jesus Christus, quandoquidem ex divinitate et humanitate constat, atque in divinitate est, et in humanitate, Deus proinde perfectus est ac dicitur, itemque perfectus homo; totusque Deus, et totus homo, quod quidem de composita natura dici non potest. Neque enim totum corpus ignis est neque totum aer, eodem modo neque totum terra, neque totum aqua: nec rarsum totus mulus est equus, nec totus asinus; nec etiam perfectus est equus, nec perfectus asinus. Verum Christus, ut modo dicebam, perfectus est Deus, et perfectus homo; totusque Deus, et totus homo.

secundum divinitatem dicimus, matri vero consubstantialem secundum humanitatem dicimus, matri vero consubstantialem secundum humanitatem. Nec ipsum dividimus, qui eum unam personam esse prædicamus: nec rursus confundimus, cum duas naturas

2. Quamobrem hæreticos istos sic compellere juvat: Qui Christum esse compositum ex duabus naturis asseritis, ex quibus tandem naturis illud vos dicitis? Respondebunt: Ex divinitate et humanitate. Tum nos: Quinam sit ut, cum Christum in divinitate et humanitate esse concedatis, non item eum in duabus naturis fateamini? Neque enim dicere possunt Christum in divinitate et humanitate non esse. Rursum itaque ex ipsis sciscitemur: Aut una est in Christo composita natura, aut duæ? Dicent profecto unam esse compositam. Tum sic excipiemus: Quod simplex est, ejusdemne est essentiae atque illud quod compositum est? Profecto dicere non possunt eandem essentiam esse, tum rei simplicis, tum rei compositæ. Ex quo ita inferimus: Igitur si Christus unius est naturæ, ex divinitate pariter et humanitate compositæ, ejusdem cum Patre substantiæ, sive essentiæ, nequaquam fuerit. Nam Pater naturæ ex deitate et humanitate compositæ non est, sed simplicis: quin nec matri consubstantialis erit: quippe cum nec mater ex divinitate et humanitate constet. At nos, ubi Christum personam unam in duabus naturis, hoc est in divinitate et humanitate, asseveramus, hunc Patri consubstantialem secundum divinitatem dicimus, matri vero consubstantialem secundum humanitatem. Nec ipsum dividimus, qui eum unam personam esse prædicamus: nec rursus confundimus, cum duas naturas invicem unitas confitemur.

Insuper sic disputamus: Si divinitatis Christi et carnis ipsius una est natura, itemque natura una Patris et Christi: omnino una etiam erit natura Patris et carnis.

VARIAE LECTIONES.

ἠ Basil. τὸ κύριον; at translatio Latina, quod proprie nec est. Locum hunc emendavi ex codd. 2. et ex Petav. t. IV Theolog. dogm. c. 9, n. 5. ἡ Cod. 1 παρ' αὐτά. ἢ Cod. Soc. Jes. ὁμοούσια, edit. vero et Reg. ut in textu.

Præterea, quonam modo naturarum discrimen A
confitemini? Nam differentia duas ut minimum res
inter se discrepantes inducit, sive illæ naturæ
sint, sive personæ: aut unam personam quæ va-
rietur et immutetur secundum accidens separabile.
Quod quidem personarum in Christo discrimen
non admittatis, perspicuum est. Quod etiam ne-
que de differentia ex accidente separabili profici-
scente, illud intelligatis, et hoc etiam constat.
Neque enim eum, modo immortalem, et modo
mortalem dicitis, ita ut ab immortalitatis statu ad
mortalitatem commutetur, quemadmodum et nos
a morbo ad sanitatem. Restat igitur ut naturarum
differentiam dicatis (quod et vos ipsi conceditis)
naturarumque discrimen fatentes, primum natu-
ras ipsas agnoscatis quæ inter se discrepant: sub-
latis quippe naturis et substantiis, ne substan-
tiales quidem differentiæ supererunt. Sin autem
quemadmodum una persona, ita quoque una est
in Christo natura: ecurr igitur, admissio naturarum discrimine, personarum etiam in ipso di-
versitatem non constituatis? Cur item Christum ex naturis duabus constantem ita docetis, ut ta-
men eundem ex duabus componi personis inficiemini?

Si Christus unius est compositæ naturæ, nequa-
quam consubstantialis est Patri. Simplicis quippe
naturæ est Pater: quod autem simplex est, quod-
que compositum est, ejusdem substantiæ non sunt.

523 Si Christus secundum naturam eandem con-
substantialis est Patri, ac nobis item consubstan-
tialis, profecto unius substantiæ nos erimus ac Pater.

Si Christus ejusdem est essentiæ et naturæ ac
Pater, qui quidem natura simplici præditus est: C
cum Christus compositam naturam habeat, du-
plicem profecto naturam habebit, unam simplicem,
compositam alteram.

Si unum et idem sunt, uti placet vobis, natura
et persona, sequetur, ut, cum tres sint in Deitate
personæ, totidem etiam naturæ sint; vel, quia
una natura est, una quoque sit persona; vel tan-
dem ut communem naturam aliam agnoscatis, et
aliam in individuo consideratam, quam particula-
rem nominare amatis; adeoque non Christum
modo, sed etiam Patrem et Spiritum sanctum du-
plici natura constare necessario fatebimini; al-
tera nempe communi, et altera composita.

Quod si increata et sine principio est divinitas, D
humanitas vero creata, et initium habuit: quo-
nam pacto id quod initio caret, et quod initium
habuit, unius erunt naturæ?

3. Quia vero¹ unum ex SS. Athanasio et Cy-
rillo locum proferunt, quo, *unam Dei Verbi na-
turam incarnatam* aiunt: Respondemus eandem
esse horum verborum intelligentiam, ac istorum
quæ apud sanctum Gregorium Theologum² ha-
bentur: « Quorum hoc quidem deificat, istud vero
deificatum est. » Quemadmodum enim vox ista,

¹ Lib. 10, *De fide*, cap. 11. ² Epist. ad Cled.

Καὶ πάλιν· Πῶς ὁμολογεῖτε τὴν τῶν φύσεων δια-
φορὰν; Ἡ γὰρ διαφορὰ τοῦλάχιστον δύο εἰσάγει τὰ
διαφέροντα, ἢ φύσεις, ἢ ὑποστάσεις· ἢ μίαν ὑπόστα-
σιν ἀλλοιουμένην καὶ μεταβαλλομένην, κατὰ τὸ χω-
ριστὸν συμβεβηκός. Ὅτι μὲν οὖν οὐχ ὑποστάσεων
διαφορὰν λέγετε, δῆλον ἐπὶ Χριστοῦ. Ὅτι οὐδὲ περὶ
τοῦ χωριστοῦ συμβεβηκός^δ, καὶ τοῦτο δῆλον, οὐ
γὰρ, ποτὲ μὲν λέγετε αὐτὸν ἀθάνατον, ποτὲ δὲ θνη-
τὸν, ἐξ ἀθανασίας τραπέντα εἰς θνητότητα, ὡσπερ
ἡμεῖς ἐκ νόσου εἰς ὑγίαν· λείπεται οὖν τῶν φύσεων
λέγειν ὑμᾶς^ε διαφορὰν, ὡς καὶ ὁμολογεῖτε· καὶ τὴν
τῶν φύσεων διαφορὰν ὁμολογοῦντας, πρῶτον τὰς φύ-
σεις ὁμολογεῖν ὧν ἐστὶν ἡ διαφορὰ· τῶν μὲν γὰρ
οὐσιῶν μὴ οὐσῶν, οὐδὲ αἱ οὐσιώδεις ἔσονται διαφο-
ραί. Εἰ δὲ μία φύσις ἐστὶν, ὡσπερ καὶ μία ὑπόστασις
ἐπὶ Χριστοῦ, διὰ τί φύσεων διαφορὰν λέγοντες, οὐ
λέγετε καὶ ὑποστάσεων διαφορὰν ἐπ' αὐτοῦ^ι; Διὰ
τί ἐκ δύο φύσεων λέγοντες τὸν Χριστὸν, οὐ φατε αὐ-
τὸν καὶ ἐκ δύο ὑποστάσεων;

Εἰ μίᾳ συνθέτου φύσεως ὁ Χριστὸς ἐστὶν, οὐκ
ἐστὶν ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ· ἀπλῆς γὰρ φύσεως ὁ
Πατὴρ· τὸ δὲ ἀπλοῦν καὶ σύνθετον, οὐχ ὁμοούσια.

Εἰ κατὰ τὴν αὐτὴν οὐσίαν ὁμοούσιός ἐστι τῷ Πα-
τρὶ, καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν ὁ Χριστὸς, μίᾳ οὐσίᾳ ἐστὶ
ὁ Πατὴρ καὶ ἡμεῖς.

Εἰ ὁμοφυῆς τῷ Πατρὶ ὁ Χριστὸς καὶ ὁμοούσιος,
ἀπλῆς ὄντι φύσεως, ἔχει δὲ καὶ σύνθετον φύσιν ὁ
Χριστὸς· δύο ἔξει φύσεις, μίαν ἀπλῆν, καὶ μίαν σύν-
θετον.

Εἰ ταυτὸν φύσις καὶ ὑπόστασις καθ' ὑμᾶς, ἢ τριῶν
οὐσῶν ὑποστάσεων τῆς ἀγίας θεότητος, τρεῖς ἔσονται
αὐτῆς καὶ φύσεις· ἢ μίᾳ οὐσης φύσεως, μίᾳ ἐστὶ
καὶ ἡ ὑπόστασις· ἢ ἑτέραν τὴν κοινὴν φύσιν φατέ,
καὶ ἑτέραν τὴν ἐν ἀτόμῳ θεωρουμένην, ἣν καὶ με-
ρικὴν ὀνομάζετε· οὐ μόνον τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ
καὶ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἔχειν
ἀναγκασθῆσεσθε δύο φύσεις ὁμολογεῖν, μίαν κοινὴν,
καὶ μίαν σύνθετον.

Εἰ ἄκτιστος καὶ ἀναρχος ἡ θεότης, κτιστὴ δὲ καὶ
ἠργμένη ἡ ἀνθρωπότης· πῶς τὸ ἀναρχον καὶ τὸ
ἠργμένον μίᾳ ἐστὶ φύσεως;

γ'. Ἐπειδὴ δὲ προφέρουσιν ἡμῖν τοῦ ἀγίου Ἀθα-
νασίου καὶ Κυρίλλου τοῦ ἀγιωτάτου τὴν χρῆσιν, τὴν
λέγουσαν, *μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκω-
μένην*, φαμέν, ὅτι, ἴσον ἐστὶ τούτῳ κάκεινο τὸ τοῦ
ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ῥητὸν, τὸ φάσκον·
« Ὡν τὸ μὲν ἐθέωσε, τὸ δὲ ἐθεώθη. » Ὡσπερ γὰρ τὸ
πυρούμενον, οὐ μεταβολὴν δηλοῖ τοῦ πυρούμενου,

VARIÆ LECTIONES.

^δ Edit. ὅτι δὲ παρὰ τοῦ Χριστοῦ συμβ. ^ε Edit. ἡμᾶς, Basil. restat ergo ut... dicatis. ^ι Edit. ἐπ' αὐτῷ.

ἀλλ' ἔνωσιν τὴν πρὸς τὸ πῦρ· οὕτω καὶ ἡ θεώσις, ἔνωσιν δηλοῖ πρὸς τὴν θεότητα, καὶ ἡ σάρκωσις ἔνωσιν πρὸς σάρκα. Μίαν οὖν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου γινώσκωμεν, τουτέστι τῆς θεότητος αὐτοῦ, σεσαρκωμένην, τουτέστιν ἠνωμένην σαρκί· καὶ μίαν φύσιν τῆς σαρκὸς τοῦ Λόγου τεθεωμένην, τουτέστιν ἠνωμένην θεότητι· ὥστε δύο εἰσὶ φύσεις ἠνωμέναι ἀλλήλαις. Εἰ μὲν γὰρ εἶπε μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ οὐ⁸ σεσαρκωμένην, ἀναντιρρήτως μίαν ἐδήλου φύσιν τὸ συναμφοτέρον· εἰπὼν δὲ, μίαν τοῦ Λόγου φύσιν, καὶ προσθεὶς τὸ, σεσαρκωμένην, διὰ τὸ εἰπεῖν, σεσαρκωμένην, ἐδήλωσε τῆς σαρκὸς τὴν οὐσίαν· καθὼς καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἐρμηνεύων ἐν τῇ πρὸς Σούχενσον ἐπιστολῇ φησιν· « Εἰ μὲν γὰρ εἰπόντες μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, σεσιγήκαμεν, μὴ ἐπνευγκόντες τὸ, σεσαρκωμένην, ἣν αὐτοῖς ἄρα καὶ οὐκ ἀπίθανος⁹ λόγος, προσποιουμένοις ἐρωτᾶν· Εἰ μία φύσις τὸ ὅλον, ποῦ τὸ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι; Ἐπειδὴ δὲ, διὰ τοῦ, σεσαρκωμένην, εἰσηνέχθη τῆς σαρκὸς ἡ δῆλωσις, παυσάσθωσαν καλαμίνην ῥάβδον ἑαυτοῖς ὑποστήσαντες. » Ἴδου σαφῶς ἀνεῖλε τὸ μίαν φύσιν λέγειν τὸ ὅλον, τουτέστι, τὸ συναμφοτέρον· καὶ διὰ τοῦ⁶ σεσαρκωμένην, ἐφησεν εἰσηνέχθαι σαρκὸς τὴν δῆλωσιν· ἔχομεν οὖν τὴν μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ διὰ τοῦ, σεσαρκωμένην, ἔχομεν τὴν σάρκα. Ἡ δὲ σὰρξ, οὐκ ἀνούσιος· φύσις οὖν τοῦ Λόγου, καὶ ἡ ἐνούσιος σὰρξ, δύο οὐσίαι ἔσονται.

Unam ergo Dei Verbi naturam habemus, ac rursum per hoc vocabulum, incarnatam, carnem etiam habemus. Porro caro substantia sua non caret, ac proinde natura Verbi et caro subsistens, duæ substantiæ sunt.

δ. Διὰ τί δὲ φύσιν θεότητος, καὶ φύσιν σαρκὸς ἐπὶ Χριστοῦ ὁμολογοῦντες, καὶ ἄλλο καὶ ἄλλο λέγοντες, δύο φύσεις οὐ λέγετε; ἐκεῖ φοβούμενοι φόβον, οὐ οὐδεὶς φόβος; Καὶ φασιν, ὅτι Ὁ ἀριθμὸς ἀρχὴ ἐστὶ τῆς διαιρέσεως· καὶ τὴν διαίρεσιν φεύγοντες, οὐ φαμεν δύο τοῦ Χριστοῦ τὰς φύσεις. Πρὸς οὓς λέγομεν, ὅτι Πᾶς ἀριθμὸς τῆς ποσότητος τῶν ἀριθμωμένων ἐστὶ σημαντικὸς, οὐ τῆς σχέσεως¹⁰. Τρεῖς γὰρ ἀνθρώπους λέγοντες, οὐ τρεῖς φύσεις διηρημένας σημαίνομεν· καὶ τρεῖς ὑποστάσεις ἐπὶ τῆς θεότητος λέγοντες, οὐ διηρημένας ταύτας ὁμολογοῦμεν. Οὕτω καὶ δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ φάσκοντες, καὶ τὸν ἀριθμὸν σημαίνοντες, οὐ προσιέμεθα τὴν διαίρεσιν· ὡσπερ γὰρ ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος, αἱ τρεῖς ὑποστάσεις ἀδιαιρέτως ἅμα καὶ ἀσυγχύτως ἠνῶνται· ἀδιαιρέτως μὲν, διὰ τὸ μοναδικὸν τῆς φύσεως, καὶ τὴν ἐν ἀλλήλαις ἀσύγχυτον περιχώρησιν· ἀσυγχύτως δὲ, διὰ τὴν ὑποστατικὴν διαφορὰν, ἥτοι τὸν τῆς ὑπάρξεως τρόπον· τὸ ἀγέννητόν φημι, καὶ τὸ γεννητόν, καὶ τὸ ἐκπορευτόν· καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποστάσεων οὐκ εἰσάγει διαίρεσιν· οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκώσεως, αἱ δύο φύσεις ἀδιαιρέτως ἅμα καὶ ἀσυγχύτως ἠνῶνται· ἀδιαιρέτως μὲν, διὰ τε τὸ μοναδικὸν τῆς ὑποστάσεως, καὶ τὴν ἐν ἀλλήλαις τῶν

A ignescens, non ejus rei quæ ignem concipit, conversionem significat, sed solam cum igne conjunctionem: eodem modo deificatio, conjunctionem cum deitate, et incarnatio conjunctionem cum carne. Unam igitur agnoscimus naturam Dei Verbi, hoc est divinitatis ipsius, incarnatam, sive carni unitam, ut et unam Verbi Dei naturam deificatam, hoc est cum deitate conjunctam. Ex quo conficitur ut duæ naturæ simul unitæ siut. Nam si unam duntaxat Verbi Dei naturam dixisset, nec subjunxisset incarnatam, sine controversia uterque locus naturam unam indicaret: sed cum unam Dei Verbi naturam dicendo, adjecerit incarnatam, hoc ipso quod incarnatam dixit, carnis substantiam declaravit. Quemadmodum et ipsemet Cyrillus in epistola ad Successum dictum istud suum exponens, ait³: « Nam si, cum Dei Verbi naturam diceremus, illic substitissemus, nec subjunxissemus, incarnatam, probabilis fortasse foret ipsorum ratio, ubi hoc a nobis anquirere se fingunt: Si totum una natura, ubinam sit in humanitate perfectio? Quia vero per hæc vocem, incarnatam, carnis declaratio invecta est, desinant arundineo baculo niti. » En perspicue id sustulit, quod totum, id est utrumque conjunctim, una duntaxat natura sit: ac per vocem incarnatam, carnis declarationem invectam fuisse asseruit.

524 4. Quid autem causæ est, cur divinitatis naturam et carnis naturam fateamini, atque aliud et aliud dicatis, duas tamen naturas minime concedatis; illic utique trepidantes timore, ubi non est timor⁴? Illi respondent: Quia numerus divisionis est origo, idcirco duas in Christo naturas negamus, ne divisionem admittamus. Tum nos hoc illis dicimus, numerum omnem quantitatem eorum quæ numerantur, designare, non divisionem. Nam cum tres homines dicimus, tres distinctas naturas non significamus: et cum tres personas in Deitate dicimus, disjunctas illas nequaquam confessi fuerimus⁵. Ad eundem modum duas in Christo naturas sic asserimus, et numerum exprimimus, ut divisionem minime agnoscamus. Ut enim in sancta Trinitate tres personæ indivise et inconfuse copulantur: indivise quidem propter unitatem naturæ, et quod in se invicem citra confusionem insideant; inconfuse autem, propter personalem differentiam, sive modum existendi (puta ingenitum esse et genitum et procedere), neque personarum numerus divisionem infert: pari quoque modo in Verbi Dei incarnatione, naturæ duæ simul et sine divisione, necnon

⁸ Epist. 2. ⁹ Psal. XLIII, 6. ¹⁰ Lib. III De fide, cap. 8.

VARIÆ LECTIONES.

⁸ Deest καὶ οὐ in edit. Basil. et in translatione totum istud membrum omissum est. ⁵ Edit. τοῦτο.

¹⁰ Lego σχέσεως.

sine confusione inter se conjunguntur : sine divisione quidem, tum ob unitatem personæ, tum quia ambæ naturæ citra confusionem in se invicem insident; sine confusione autem, ob substantialem differentiam, creatum, inquam, et increatum, mortale et immortale, circumscriptum et incircumscriptum, aliaque id genus : neque etiam numerus naturarum divisionem inducit.

5. Quoniam autem a nobis querere videntur qui ea proferunt, quæ sibi minime coherent, quod nimirum nulla sit essentia quæ hypostasi sua careat, nullave natura sine persona : atque adeo inquirunt, Si duas in Christo essentias ponitis, duas itidem hypostases personasque statuas oportet : nos nullam quidem essentiam esse dicimus sine hypostasi, nullamque naturam sine persona; natura quippe et essentia in hypostasibus et personis considerantur : at essentia ipsa nullatenus est hypostasis, neque natura est personæ. Nam si substantia et natura idem sunt ac hypostasis, omnino necessarium est, ut in sancta Trinitate, quemadmodum essentiam unam, unamque naturam dicimus, sic unam quoque hypostasim et personam unam confiteamur : aut cum tres hypostases et personas prædicemus, ita tres etiam naturas et essentias confiteamur. Consimiliter in humanitate, aut unamquamque personam numeras essentias, quemadmodum et personas, naturam unam esse fatendum erit nobis; aut in-

6. Dicimus igitur essentiam in hypostasibus considerari : quapropter et in hypostasi subsistit, sed hypostasis non est : ac proinde necessarium non est, ut quod subsistit, hypostasis dicatur. Duplici quippe modo, tum hypostasis, tum ἐνυπόστατον, accipitur. Hypostasis enim simplicem existentiam quandoque significat : atque hoc sensu non essentiam modo simpliciter dictam, **525** sed et ipsummet accidens designat. Quandoque vero individuum significat, hoc est personam, quæ quidem seorsim sumpta, hypostasis dicitur, ut Petrus, Paulus, hic equus, et similia. Ἐνυπόστατον vero interdum essentiam significat, ut in hypostasi consideratam, et per se existentem : interdum etiam quodlibet eorum, quæ ad hypostasis alicujus compositionem concurrunt, uti anima et corpus. Deitas itaque et humanitas Christi reipsa subsistunt. Habet enim utraque communem unam hypostasim compositam. Deitas nimirum ante sæcula et ab æterno : caro autem animata et intelligens, ab ea in novissimis temporibus assumpta, et in ipsa existens, ipsamque hypostasim habens.

7. Aiunt præterea sanctos Patres in Christi mysterio exponendo hominis exemplum adhibuisse : sicut ergo una est hominum natura, sic unam quoque Christi naturam fore.

Sed audiant, velim. Nomen naturæ de specie

Α φύσεων ἀσύγχυτον περιχώρησιν· ἀσυγχύτως δὲ, διὰ τὴν οὐσιώδη διαφορὰν· τὸ κτιστὸν λέγω, καὶ τὸ ἀκτιστον καὶ τὸ θνητὸν καὶ τὸ ἀθάνατον· καὶ τὸ περιγραφτὸν καὶ ἀπερίγραφτον, καὶ τὰ τοιαῦτα· καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν φύσεων οὐκ εἰσάγει διαίρεσιν.

Ε'. Ἐπειδὴ δὲ ἀπορεῖν δοκοῦσιν ἡμῖν ἀδέβαια λαλοῦντες, ὅτι οὐκ ἔστιν οὐσία ἀνυπόστατος, οὐδὲ φύσις ἀπρόσωπος· δύο οὐσίας καὶ φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ λέγοντες, ἐξ ἀνάγκης δύο ἔρεῖτε ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα φαμέν, ὅτι οὐσία μὲν ἀνυπόστατος οὐκ ἔστιν, οὐδὲ φύσις ἀπρόσωπος· ἐν γὰρ ταῖς ὑποστάσεσσι τε καὶ προσώποις ἡ φύσις θεωρεῖται. Οὐ μὴν δὲ ἡ οὐσία ὑπόστασις ἔστιν, οὐδὲ ἡ φύσις, πρόσωπον. Εἰ γὰρ ἡ οὐσία ὑπόστασις ἔστι, καὶ ἡ φύσις, πρόσωπον, ἀνάγκη ἐπὶ μὲν τῆς ἀγίας θεότητος, ἢ μίαν λέγοντας οὐσίαν, καὶ μίαν φύσιν, μίαν ὁμολογεῖν ὑπόστασιν, καὶ ἐν πρόσωπον· ἢ τρεῖς ὑποστάσεις ὁμολογοῦντας καὶ πρόσωπα, τρεῖς ὁμολογεῖν οὐσίας καὶ φύσεις. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἢ μίαν φύσιν καὶ μίαν ὑπόστασιν ὁμολογεῖν, ἢ ἀπείρους λέγειν οὐσίας, ὡς περ καὶ τὰς ὑποστάσεις· ἀλλὰ καὶ ἐκ δύο φύσεων λέγοντας τὸν Χριστὸν, ἐκ δύο αὐτὴν ὁμολογεῖν ὑποστάσεων.

naturam unam esse fatendum erit nobis; aut in-

αδμῖτες : quinimo Christum ex duabus naturis compositum dicendo, ipsum quoque ex duabus personis concretum asserere oporteret.

Ζ'. Φαμέν οὖν, ὅτι ἐν ὑποστάσει μὲν ἡ οὐσία θεωρεῖται, διὸ καὶ ἐνυπόστατος ἔστιν, ἀλλ' οὐχ ὑπόστασις. Οὐκ ἀνάγκη τοίνυν τὸ ἐνυπόστατον, ὑπόστασιν λέγεσθαι. Ἡ μὲν γὰρ ὑπόστασις, καὶ τὸ ἐνυπόστατον, διττῶς λέγεται. Ἡ μὲν γὰρ ὑπόστασις ἰ, ποτὲ μὲν τὴν ἀπλῶς ὑπαρξιν δηλοῖ, καθὼς σημαίνον, οὐ μόνον τὴν ἀπλῶς οὐσίαν σημαίνει, ἀλλὰ καὶ τὸ συμβεβηκός. Ποτὲ δὲ τὸ ἀτομον, ἢ τοι τὸ πρόσωπον· ἢ τις καθ' αὐτὸ λέγεται ὑπόστασις· ἢ τις δηλοῖ Πέτρον, Παῦλον, τὸνδε τὸν ἵππον, καὶ τὰ τοιαῦτα· τὸ δὲ ἐνυπόστατον, ποτὲ μὲν τὴν οὐσίαν σημαίνει, ὡς ἐν ὑποστάσει θεωρουμένην, καὶ αὐθῦπαρκτον οὔσαν· ποτὲ δὲ ἕκαστον τῶν εἰς σύνθεσιν μιᾶς ὑποστάσεως συνεργουμένων· ὡς ἐπὶ ψυχῆς καὶ σώματος. Καὶ ἡ θεότης τοίνυν καὶ ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Χριστοῦ ἐνυπόστασις ἔστιν. Ἐχει γὰρ ἕκαστέρα κοινὴν τὴν μίαν σύνθετον αὐτοῦ ὑπόστασιν· ἡ μὲν θεότης, προαιωνίως καὶ ἀίδίως· ἡ δὲ ἐμψυχὸς σὰρξ καὶ νοερά, ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ὑπ' αὐτῆς προσληφθεῖσα καὶ ἐν αὐτῇ ὑπάρξασα, καὶ αὐτὴν ἐσχηκυῖα ὑπόστασιν.

Ζ'. Ἐτι φασίν, ὅτι οἱ ἅγιοι Πατέρες τῷ παραδειγματι τοῦ ἀνθρώπου ἐχρήσαντο ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου· μία δὲ φύσις τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ· μία τοίνυν καὶ τοῦ Χριστοῦ ἔσται φύσις.

Ἀκουσάτωσαν τοίνυν· τὸ τῆς φύσεως ὄνομα τί-

VARIE LECTIONES.

1 Reg. ἢ δὲ ὑπόστασις.

τεται καὶ ἐπὶ τοῦ εἶδους· πάντες μὲν γὰρ ἰ οἱ ἄνθρωποι λέγονται μιᾶς φύσεως εἶναι, ὡς ὑφ' ἓν εἶδος ταττόμενοι, τὸ τῆς ἀνθρωπότητος. Οὐ^κ μιᾶς δὲ φύσεως ὁ ἄνθρωπος, ἐκ ψυχῆς ὧν¹ καὶ σώματος, καὶ ἀόρατος ψυχῆ, τῷ ὀρατῷ σώματι ὁμοούσιος. Ὅταν μὲν οὖν ἄνθρωπος πρὸς ἄνθρωπον συγκρίνηται, ὁμοούσιοι λέγονται, ὡς ὑφ' ἓν εἶδος τελοῦντες, καὶ ὡς ἅπαντες ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συντεθειμένοι, καὶ ὡς ἅπαντες δύο^μ φέροντες φύσεις. Ὅταν δὲ φυσιολογεῖται ὁ ἄνθρωπος, δύο φύσεις ἐπ' αὐτῷ θεωροῦνται· ψυχῆς λέγω καὶ σώματος· ἐν μιᾷ συντεθειμένοι ὑποστάσει. Ἐν γὰρ τῇ συγκρίσει τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ σῶμα, τίς οὕτως ἀνόητος, ὡς μίαν ἀμφοτέρων φύσιν εἰπεῖν; Ἐπὶ δὲ Χριστοῦ, εἶδος οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ πολλοὶ Χριστοὶ, ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος συγκρινόμενοι, ἵνα πάντες ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος ταττόμενοι, μιᾶς λεχθῶσι φύσεως· ἀλλ' εἷς ἔστι Χριστὸς, ἐκ δύο καὶ ἐν δυοῖς γνωριζόμενος φύσει. Φησὶ γὰρ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· «Φύσεις μὲν γὰρ δύο, Θεὸς καὶ ἄνθρωπος· ἐπεὶ καὶ ψυχὴ καὶ σῶμα· οὐκ ὁ δὲ οὐ δύο.»

ἦ. Ἐτι, πῶς μία καὶ αὐτὴ φύσις, τὰς ἐναντίας ἔξει οὐσιώδεις διαφοράς; Εἰ γὰρ τῶν ἐπουσιωδῶν διαφορῶν ἡ οὐσία ἀναμέρος καὶ οὐ^μ κατὰ ταυτὸν ἔστι δεκτικὴ· πῶς τῶν οὐσιωδῶν; Δῆλον γὰρ, ὡς ἀδύνατον ἐν τῇ αὐτῇ οὐσίᾳ τὰς ἐναντίας οὐσιώδεις εὐρεθῆναι διαφοράς· οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ οὐσία λογικὴ ἔσται, καὶ ἄλογος· ἢ κτιστὴ καὶ ἀκτιστος.

Ἐτι, τὰς οὐσίας αἱ συστατικαὶ τῶν οὐσιῶν διαφοραὶ συνιστῶσι· διὸ καὶ οὐσιώδεις καὶ συστατικαὶ λέγονται, καὶ ἐν ταῖς οὐσίαις ὑφίστανται. Εἰ οὖν τὰς συστατικὰς τῶν οὐσιῶν διαφοράς ἐπὶ Χριστοῦ ὁμολογεῖτε, ἀνάγκη καὶ τὰς οὐσίας ὁμολογεῖν. Τίνων γὰρ ἔσονται; καὶ μὴ συνιστῶσαι οὐσίας, περιττῶς ἔσονται.

Ἐτι, εἰ μίαν φύσιν τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ λέγετε, εἶπατε ἡμῖν, ποία φύσει ὁ Χριστὸς πέπονθεν; Τῇ συνθέτῳ, δῆλον ἔρεῖτε· μίαν δὲ λέγοντες, ἐξ ἀνάγκης αὐτῇ καὶ τὸ πάθος προσάψετε· καὶ ἔσται καθ' ὑμᾶς, καὶ ἡ θεότης καὶ ἀνθρωπότης τοῦ Χριστοῦ παθητή.

Ἐτι, εἰ μία φύσις σύνθετος ἔστι τοῦ Χριστοῦ, ἢ παθητὴ ἔσται μόνον, ἢ ἀπαθὴς μόνον, ἢ παθητο-απαθὴς, καὶ κατὰ ταυτὸν παθητὴ καὶ ἀπαθὴς· ἢ τρεπτὴ· καὶ ποτὲ μὲν παθητὴ, ποτὲ δὲ ἀπαθὴς· ἢ μέρος αὐτῆς παθητὸν, καὶ μέρος αὐτῆς ἀπαθές· οἷον οὖν βούλεσθε τῶν ἀσεβειῶν ἐλεσθε. Εἰ γὰρ πα-

A etiam usurpatur : quapropter omnes homines unius esse naturæ dicuntur, ut qui sub una specie, humanitatis scilicet, collocantur. At non perinde unius naturæ est homo, ex corpore et anima constans. Neque invisibilis anima visibili corpori consubstantialis est. Quare cum homo homini comparatur, ejusdem esse naturæ dicuntur; quippe qui sub una specie comprehenduntur, et quia omnes ex anima et corpore conereti sunt. At quando hominis natura physicorum more consideratur, duplex in eo natura perspicitur, puta animæ et corporis, in una hypostasi composita. Quis enim tam rudis fuerit, qui, ubi anima cum corpore confertur, unam amborum esse naturam dicat? Porro Christi nulla est species : neque enim multi Christi sunt ex deitate et humanitate constantes, ut omnes sub eadem specie collocati, unius naturæ dicantur. Quin potius unus est Christus, ex duabus, inque duabus naturis agnoscendus. Gregorius siquidem Theologus ait* : « Dux quidem sunt naturæ, Deus et homo, quemadmodum anima et corpus : at non item duo filii. »

8. Ad hæc, quinam fieri potest, ut una eademque natura substantiales differentias habeat, quæ secum invicem pugnent? Nam si accidentalium differentiarum vicissim duntaxat, et non secundum idem, capax sit, quonam pacto substantiales admiserit? Perspicuum est enim fieri non posse ut in una eademque natura differentiarum contrariarum reperiantur· nam alioqui eadem essentia tum rationalis erit, tum rationis expers, creata pariter et increata.

Præterea, differentiarum essentialium essentias constituunt : quapropter, tum essentialia dicuntur, tum constituentes, atque in essentiis subsistunt. Quod si igitur constituentes essentiam differentias in Christo confitemini, essentias quoque confiteri necessarium erit vobis. Quarum enim alioqui forent? ac nisi essentias constituant, frustra utique fuerint.

526 Insuper, si unam duntaxat ex deitate et humanitate naturam Christi esse asseveratis, qua tandem natura passus sit, velim indicetis nobis. Composita, utique dicetis : cumque unam esse statuatis, ipsi quoque perpersionem ex necessitate attribuetis. Igitur ex vestra sententia fiet, ut in Christo tam deitas, quam humanitas passa fuerit.

Rursumque, si una Christi natura composita est, vel illa passibilis solum est, vel impassibilis tantum, vel simul passibilis et impassibilis, et secundum idem, vel denique pars illius passibilis est, alia impassibili manente. Ex his igitur impietatibus, quam malueritis, eligite. Nam si duntaxat

* loc. cit.

VARIE LECTIONES.

1 Mss. μὲν οὖν. 2 Deest οὐ in edit. 3 Deest etiam ὧν. 4 Edit. ἐκ δύο, cod. Soc. Jes. ἐκ δύο φερόμενος φύσεων. 5 Edit. καὶ οὐκ αὐτῶν.

passibilis est, profecto Christus non est Deus. Si autem tantummodo impassibilis est, Christus homo non fuerit. Quod si modo passibilis, et modo impassibilis, ex suapte natura perpessione obnoxius non est, neque natura a perpessione liber, sed per accidens. Quod enim a natura insitum est, id non mutatur. Sin autem pars illius passibilis est, et pars impassibilis, atque utrique parti a natura paratum est ut sit hoc quod est, ejusdem naturæ omnino partes non fuerint: atque adeo duplici natura constabit Christus; ut proinde non natura quædam sit, sed hypostasis. Nam fieri non potest, ut eadem natura passibilis sit simul et essentialium differentiarum, quæ invicem pugnant,

9. Denique hoc nobis velim dicatis, num divinam naturam Christus habeat. Habere profecto dicetis. Sed nunquid et humanam habet? Atque istud omnino fatebimini, nisi aperto capite impietatem ostentare vultis. Divina igitur natura et humana natura, aut una est natura, aut duæ. Si unam dixeritis; Pater ejusdem nobiscum essentiae erit. Sin autem duæ, et non una; cur ergo, abjecto fastu, ejusque parente diabolo, unum Christum, unum Filium, unum Dominum, unam hypostasim ex duabus naturis, et duas naturas, in duabusque naturis, nobiscum non confitemini? Nam si Christum duas naturas nunquam habuisse pronuntiatis, quid frustra unius ipsum naturæ post unionem esse dicitis? Sin autem ante unionem duplicis ipsum naturæ sic concedatis, ut unius duntaxat ipsum post unionem esse profiteamini; recta prorsus veritatem impugnat. Nam cum ante unionem, sive ante divinam incarnationem, unius simplicis naturæ, divinæ scilicet, una esset hypostasis, ne Christus quidem erat, aut dicebatur: nisi forte cum prophetico sermone id prænuntiabatur quod futurum erat. Quamobrem aut duas in Christo naturas prorsus auferte; aut si duas naturas proprias post unionem Christo attribuere non sustinetis, duplici ipsum constituisse natura dicite, priusquam ex Virgine carnem assumeret. Nos autem non ita sentimus, neque hæc est pars Jacob⁷: sed intra pietatis repagula consistentes, unam ex deitate et humanitate compositam hypostasim dicimus. Nam ipsa antiquior sæculis Dei Verbi hypostasis, in sanctæ et perpetuæ Virginis utero habitando, carnem anima et ratione instructam in eo sumpsit in unitatem personæ, et **527** carni animatæ et rationali facta est hypostasis; atque unus Christus ex perfecta divinitate et humanitate perfecta factus est; unus ipse Dei hominisque Filius, idem ipse unus Dominus; perfectus Deus et perfectus homo; totus Deus, et totus homo, unitis inter se sine confusione, mutatione ac divisione naturis. Sine

θητή μόνον, οὐ θεὸς ὁ Χριστός· εἰ δὲ ἀπαθὴς μόνον, οὐκ ἄνθρωπος ὁ Χριστός. Εἰ δὲ ποτὲ μὲν παθητὴ, ποτὲ δὲ ἀπαθὴς, οὐ φύσει ἔσται παθητικὸς, οὐδὲ φύσει ἀπαθὴς, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. Τὸ γὰρ φύσει πεφυκός, οὐ μεθίσταται. Εἰ δὲ καὶ μέρος αὐτῆς παθητὸν, καὶ μέρος ἀπαθὲς, φύσει δὲ ἐκότερόν ἐστιν, τοῦθ' ὅπερ ἐστίν, οὐ τῆς αὐτῆς ἔσται τὰ μέρη φύσεως· καὶ οὕτω δύο φύσεων ἔσται ὁ Χριστός, ὃς οὐ φύσις ἐστίν, ἀλλ' ὑπόστασις. Τὴν γὰρ αὐτὴν φύσιν παθητὴν, ἅμα καὶ ἀπαθῆ εἶναι, ἀμήχανον· ἅμα γὰρ τῶν ἐναντίων οὐσιωδῶν διαφορῶν δεκτικὴ εἶναι, ἢ μία καὶ αὐτὴ οὐσία οὐ δύναται.

impassibilis: quippe cum una et eadem essentia neutiquam capax sit.

θ'. "Ετι, τοῦτο εἶπατε ἡμῖν· ἔχει θεῖαν φύσιν ὁ Χριστός; Ναί, εἰρεῖτε, πάντως. Ἐχει δὲ καὶ ἀνθρωπίνην; Καὶ τοῦτο οὖν ὁμολογήσετε, εἰ δὴ μὴ γυμνῆ τῇ κεφαλῇ ἀσεβεῖν βουληθείητε. Φύσις οὖν θεία καὶ φύσις ἀνθρωπίνη, μία φύσις ἢ δύο; Ἄλλ' εἰ μίαν εἶπητε, ἔσται ὁ Πατήρ ἡμῖν ὁμοούσιος. Εἰ δὲ δύο καὶ οὐ μία, τί μὴ τὸν τυφὸν σὺν τῷ τούτου γεννητορὶ, διαβόλῳ φημί, μακρὰν ἀποβρίψαντες, μεθ' ἡμῶν ἕνα Χριστὸν, ἕνα Υἱὸν, ἕνα Κύριον, μίαν ὑπόστασιν ἐκ δύο φύσεων, καὶ δύο φύσεις, καὶ ἐν δυσὶ φύσει, μετὰ τὴν ἔνωσιν ὁμολογήσητε; Εἰ μὲν γὰρ οὐδέποτε δύο φύσεων τὸν Χριστὸν ὁμολογεῖτε, τί μάτην μιᾶς αὐτὸν φύσεως μετὰ τὴν ἔνωσιν λέγετε; Εἰ δὲ πρὸ τῆς ἐνώσεως δύο φύσεων αὐτὸν φάσκοντες, μιᾶς ὁμολογεῖτε μετὰ τὴν ἔνωσιν, ἀντικρυς ἀπομάχεσθε τῇ ἀληθείᾳ. Πρὸ γὰρ τῆς ἐνώσεως, ἦτοι τῆς θείας σαρκώσεως, μιᾶς φύσεως ἀπλῆς, ἦτοι τῆς θείας, μία τελῶν ὑπόστασις, οὐδὲ Χριστός ἦν, οὐδὲ ὠνομάζετο, εἰ μὴ προφητικῶ λόγῳ τὸ μέλλον προσηκρῦτετο. Ἡ τοίνυν παντελῶς τὰς δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ ἀναιρήσητε, ἢ διφυᾶ πρὸ τῆς ἐκ Παρθένου λέξητε τὸν Χριστὸν σαρκώσεως, μὴ διδόναι αὐτῷ τὰς κυρίως οὔσας αὐτοῦ δύο φύσεις μετὰ τὴν ἔνωσιν ἀνεχόμενοι. Ἡμεῖς δὲ οὐχ οὕτω φρονοῦμεν, οὐδ' αὐτὴ μερὶς τοῦ Ἰακώβ. Ἄλλ' ἐν τοῖς ὅροις τῆς εὐσεβείας ἱστάμενοι, φαρμὲν ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος μίαν ὑπόστασιν σύνθετον. Αὕτη γὰρ ἡ προαιώνιος τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπόστασις, σκηνώσασα ἐν τῇ γαστρὶ τῆς ἁγίας Ἀειπαρθένου, ἐν αὐτῇ ὑπεστήσατο σάρκα ἐμφυχὸν λογικὴν, αὐτὴ χρηματίσασα τῇ ἐμφύχῳ καὶ λογικῇ σαρκὶ ὑπόστασις· καὶ γέγονεν ἐκ τελείας θεότητος καὶ τελείας ἀνθρωπότητος, εἰς Χριστός· εἰς Υἱὸς ὁ αὐτός, Θεοῦ τε καὶ ἀνθρώπου· εἰς Κύριος ὁ αὐτός· Θεὸς τέλειος, καὶ ἄνθρωπος τέλειος. Ὅλος Θεὸς καὶ ὅλος ἄνθρωπος· ἀσυγχύτως ἐνώθεισῶν τῶν φύσεων ἀλλήλαις, καὶ ἀτρέπτως, καὶ ἀδιαιρέτως. Ἀσυγχύτως μὲν· φυλάττει γὰρ ἐκάστη φύσις τὴν ἑαυτῆς διαφορὰν· τὸ ἄκτιπτον, ἡ θεότης· τὸ κτιστὸν, ἡ ἀνθρωπότης· τὸ ἀπαθὲς, ἡ θεότης· τὸ παθητὸν, ἡ ἀνθρωπότης, καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἀτρέπτως

⁷ Jerem: 23, 16.

VARIÆ LECTIONES.

^o Edit. παθητῆ. ^p Edit. ἡμῶν.

δὲ, ὅτι μεμένηκεν ἐκάστη φύσις ἀναλλοίωτος· οὐ
 τραπέισα εἰς ἑτέραν, οὐδὲ μία σύνθετος χρηματίσασα
 φύσις, ἀλλὰ δύο ὑπάρχουσαι καὶ διακρινόμεναι.
 Ἄδιαιρέτως δὲ, ὅτι ἤντωνται ἀλλήλαις καθ' ὑπόστα-
 σιν, μίαν ἔχουσαι ὑπόστασιν, τὴν προαιώνιον μὲν,
 ἀσώματον, καὶ ἀπλήν, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν χρόνων,
 ἐκ τῆς ἀγίας Ἀειπαρθένου σωματωθεῖσαν ἀμεταβλή-
 τως· ὑπάρχει γὰρ τοῦτο κάκεινο· ἀσώματος μὲν, τῇ
 ἀνάρχῳ θεότητι· ἐνσώματος δὲ, τῇ ἠργμένη, ἣτοι
 τῇ προσληφθείσῃ σαρκί· αὕτη δὲ ἐστὶν ὁ προαιώ-
 νιος Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὃς αὐτός τε ἐστὶν
 ἀσώματος ὡς Θεὸς, καὶ ἐνσώματος, ὡς ἐπ' ἐσχάτων
 γενόμενος ἄνθρωπος. Ἦντωνται τοίνυν αἱ φύσεις,
 καθ' ὑπόστασιν μίαν, καὶ περιχωροῦσιν.

quidem ob divinitatem expertem principii; corporea vero propter carnem assumptam quæ initium
 habuit. Illa autem est sempiternus Dei Filius et Dei Verbum, qui idem ipse tum corporis expertus est uti
 Deus, tum corpore præditus, in quantum in novissimis diebus factus est homo. Unitæ sunt igitur
 naturæ in una persona, atque in se invicem immanent.

[Ἡ ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ παθητὴ οὐσα, τοῦ σώματος
 τεμνομένου, αὕτη μὴ τεμνομένη, συναλγεῖ καὶ
 πάσχει τῷ σώματι· ἡ δὲ θεότης οὐ συνέπασχε τῷ
 σώματι, ὥστε θεότητα μὲν παθοῦσαν οὐ λέγομεν·
 οὐδὲ πάλιν Θεὸν διὰ σαρκὸς παθόντα.]

A confusione quidem : utraque etenim natura diffe-
 rentiam suam conservat : divinitas, ut increata sit ;
 humanitas, ut creata : divinitas ut impassibilis ;
 humanitas, ut pati possit, aliaque id genus. Sine
 mutatione vero ; quia ambæ naturæ variationem
 nullam admiserunt, adeo ut neutra in alteram
 conversa sit, nec una composita coaluerit, sed duæ
 existant, atque in æternum maneant. Tandem sine
 divisione ; quippe cum in unitatem personæ con-
 jungantur, unamque habeant hypostasim, illam
 videlicet quæ cum ante sæcula incorporea ac sim-
 plex esset, extremis temporibus ex sancta et per-
 petua Virgine citra conversionem facta est cor-
 poreæ. Nam et hoc et illud est, id est, incorporea

Nam et hoc et illud est, id est, incorporea

[Quoniam anima, ut quæ pati potest, inciso
 corpore, etiamsi non incidatur, nihilominus una
 cum corpore patitur et dolet : verum divinitas
 simul cum corpore non patiebatur. Atque ea de
 causa passam esse divinitatem non dicimus, nec
 rursus Deum passum esse per carnem.]

VARIÆ LECTIONES.

Desunt hæc in Regio cod., et inutilia censuit Billius. Spectare videntur ad argumentum 12.

IN DISSERTATIONEM QUÆ SUBSEQUITUR ADMONITIO.

Combesisius t. II Auctar. Biblioth. PP. Græc. Joannis Damasceni dissertationem *De duabus voluntatibus* edidit cum opusculis aliis ad hæresim Monotheletarum spectantibus. Hujus Græcam dictionem, ut jacet in editione Basileensi anni 1575, contulerat cum Regio cod. 2926 ; necnon cum duobus aliis, quorum alter est decantatissimus codex sancti Hilarii Pictaviensis, alter recentissimus chartaceus ; qui ambo ex Tiliana quondam bibliotheca in nostram transierunt. Ex duobus hisce codicibus, ac præsertim ex recentiori, vir doctus depromsit ea omnia, quæ intra textum, sed uncinis clausa, edenda censuit : quæ vero ipse adjectitia ut plurimum esse nullus dubito ; quippe quæ in Colbertinis 4780 et 1690 vetustissimis, optimæque notæ, non compareant ; uti nec in antiqua translatione Latina, quam Henricus noster Gravius una cum aliis Damasceni operibus Coloniae evulgavit. In hac veteri translatione lucubratio ista in varia capita distribuitur.

Singulari ista dissertatione Monophysitas una expugnat auctor cum Monotheletarum reliquiis : quia, ut alibi dictum est, ac theologi omnes norunt, postremæ hujus hæresis progenitores, unius in Christo naturæ assertores erant : quod ut faciliori negotio conficerent, unam Christo voluntatem et operationem ascripserant ; hoc in primis causati, quod ex duplicis operationis confessione, persona duplex, nedum duplex natura, subsequeretur. Joannis nostri Damasceni ævo, Monotheletarum, qui Monophysitæ non essent, sectam ex toto fuisse extinctam affirmare non ausim : non solum quia initio sæculi octavi Philippicus imperator horum errorem, synodo Constantinopoli coacta anno 712, instaurare curaverat, sed etiam propter Maronitas, quos Eutychius Alexandrinus, aliique Orientales scriptores perhibent, exosos fuisse tam Catholicis, quam Jacobitis : illis quidem propter voluntatis unius et operationis confessionem ; istis vero, quia duas naturas forsitan agnoscebant. Quanquam diximus olim non uno in loco, auctorem opusculi, *De hæreticis qui veniunt ad Ecclesiam*, quod Combesisius, t. II Auctar. edidit, hoc Maronitis attribuere, quod quartam Chalcedonensem synodum, uti quintam et sextam exhorrent : insuper Joannem Damascenum eosdem Theopaschitarum atque adeo Monophysitarum hæresis reos peragere. Quidquid id est, ad auctoris etiam nostri ætatem quam proxime accedit Parmasius Monotheleta Alexandrinus, de quo